

28 d'abril 2020, Dia Internacional de la Salut i la Seguretat a la Feina

L'epidèmia de COVID-19 revela la feblesa de la prevenció de riscos laborals a Catalunya

A finals dels anys vuitanta del segle passat, els sindicats dels Estats Units van triar el 28 d'abril com a dia per a la memòria de les persones víctimes d'accidents de treball o de malalties d'origen laboral. Amb el pas dels anys, aquesta data de record es va estendre al conjunt del moviment sindical internacional.

Cada 28 d'abril, la UGT i CCOO recordem les treballadores i treballadors que estan darrere de les estadístiques d'accidents i malalties laborals i que en pateixen les pitjors conseqüències, denunciem les condicions de treball que estan en l'origen d'aquesta xacra social i proposem canvis en la normativa i en les polítiques per millorar la salut i la seguretat de la classe treballadora.

Però aquest 28 d'abril de 2020 no pot ser com el d'altres anys. Ens enfrontem a una crisi mundial de salut pública com no es recordava des de fa més d'un segle, una pandèmia que a Espanya ja ha suposat el contagi de centenars de milers de persones, ha tensionat els sistemes sanitaris més enllà dels seus límits, ha paralytitzat gran part de l'activitat econòmica del país i, el que és més greu i dolorós, s'ha endut desenes de milers de vides. Aquest any el nostre record ha de ser per a aquestes víctimes, però també per a totes aquelles persones que des dels seus llocs de treball s'han convertit en el principal baluard de defensa

#28AbrilStopCOVID19

enfrent de la malaltia, posant en risc la seva salut i, en massa ocasions, les seves pròpies vides. Persones de classe treballadora que avui es demostra que són la clau per garantir els aspectes més bàsics de la nostra societat.

CCOO i UGT sempre hem defensat que la salut laboral forma part de manera indissociable de la salut pública i aquesta realitat s'ha fet evident amb rotunditat amb la pandèmia de COVID-19. De fet, els contagis en l'àmbit laboral i en els desplaçaments vinculats són, malauradament, importants vectors de propagació del virus, tant en els sectors essencials que estan garantint la salut i els subministraments de la població com en empreses que no formen part d'ells.

La UGT i CCOO també hem alertat de la contradicció entre el manteniment d'un sistema econòmic que preval l'obtenció de beneficis empresarials davant de la salut dels treballadors i treballadores. Després de la gran recessió de 2008 i la imposició de polítiques d'austeritat com a única via possible de sortida de la crisi, vam veure com les retallades destruïen serveis públics que ara es revelen imprescindibles, com la sanitat pública. Paral·lelament, s'ha produït una reducció d'inversions en prevenció de riscos laborals a les empreses i de finançament de polítiques públiques actives en matèria preventiva. En l'última dècada assistim a un repunt dels accidents de treball, a l'ocultació i subregistre de les malalties professionals i ens acostumem al fet que el lema «la precarietat laboral mata» sigui recurrent en les campanyes sindicals de denúncia.

El sistema preventiu espanyol i català ja es trobava en una situació de feblesa a causa de massa inèrcies derivades de les opcions que s'han anat prenent durant aquests vint-i-cinc anys des de l'aprovació de la Llei de prevenció de riscos laborals: configuració de la prevenció com un negoci i no un dret, externalització de la seva gestió, impossibilitat d'articulació sindical en un univers de pimes i micropimes, un entorn institucional d'actuació pública que a penes regula mínimament el «mercado de la prevenció».

Però l'arribada de la pandèmia de COVID-19 ha acabat d'arrasar la prevenció a Espanya. Quan per fi es va constatar la gravetat del problema, es van començar a publicar instruccions i procediments per les autoritats sanitàries i finalment es va declarar l'estat d'alarma, el caos va esclatar en el nostre sistema preventiu. Els

serveis de prevenció, actors indispensables per a l'organització i la integració de les activitats preventives en les empreses, en molts casos van mostrar terribles limitacions a l'hora de fer front al repte d'avaluar i establir mesures preventives per limitar les exposicions al virus, convertint en paper mullat les instruccions de les autoritats sanitàries. I si aquestes limitacions s'han pogut apreciar en serveis de prevenció propis, en el cas dels serveis de prevenció aliens han aconseguit cotes escandaloses. La majoria dels serveis de prevenció aliens no han anat desenvolupant anteriorment cap veritable prevenció a les empreses, sinó que s'han limitat a tramitar la documentació requerida amb la finalitat de complir, a efectes merament formals, la normativa i com a màxim han ofert avaluacions de risc tipus i uns reconeixements mèdics no específics.

En aquest context d'emergència sanitària, els serveis de prevenció aliens han desaparegut de l'escena, però encara que haguessin volgut tenir un altre paper no hagués estat possible: els seus criteris mercantilistes de gestió i la feroç competència entre ells, han donat com a resultat unes ràtios inassumibles d'empreses per a cadascun dels seus tècnics, fins a més de 200 en alguns casos, que impossibiliten a aquests professionals desenvolupar una activitat de qualitat i els sotmet a unes càrregues de treball i de responsabilitat incompatibles amb la seva pròpia salut. I no podem deixar de recordar els intents d'alguns d'aquests serveis de prevenció que, enmig d'aquesta crisi i de manera irresponsable, han sol·licitat ERTE per a part de les seves plantilles mentre algun d'ells, en paral·lel, oferia tests de COVID-19 als seus clients.

Però també s'ha trobat a faltar en aquest context una major presència de les institucions públiques en l'àmbit laboral. Des dels sindicats hem reclamat més coordinació entre els departaments de sanitat i de treball tant en l'Administració General de l'Estat com en les CCAA per a aconseguir la plena integració de la salut laboral en la salut pública. Però això no pot fer-se en el marc d'un retrocés de les institucions que haurien de liderar aquest procés. L'exemple més palpable és el de l'Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball, i l'Institut Català de Seguretat i Salut Laboral, que no han deixat de veure reduïdes les seves plantilles des de fa massa anys i la labor dels quals com a organismes científicotècnics no ha tingut el pes que ens hauria agradat en aquests moments.

I una cosa semblant es podria dir de la Inspecció de Treball i de la Seguretat Social. El fet de comptar amb una de les ràtios d'inspectors de treball per població ocupada més baixa d'Europa, ha dificultat en gran manera l'atenció a les denúncies que persones treballadores i sindicats hem presentat, a la qual cosa caldria afegir el criteri de l'Organisme Estatal de la ITSS que renunciava de facto a paralitzar activitats per risc greu i imminent de contagi davant el nou coronavirus o a proposar sancions en una majoria de situacions. Un criteri que, segones el nostre parer, ha deixat molts treballadors i treballadores sense un dels principals mecanismes en defensa de la seva salut.

Malgrat tot, des de CCOO i UGT continuem treballant per afrontar aquesta crisi sanitària fent el que millor sabem: defensar a la classe treballadora denunciant on calgui i exigint el compliment de la normativa en matèria de prevenció de riscos laborals, normativa que, recordem, s'ha de complir, fins i tot durant l'estat d'alarma. Comptem amb un equip irreemplaçable per dur a terme aquesta tasca, com són els milers de delegats i delegades de prevenció i els comitès de seguretat i salut que treballen cada dia en els centres de treball per garantir unes condicions de seguretat i salut adequades per als seus companys i companyes.

Els pròxims mesos caldrà abordar, des de la mesa de diàleg social que la UGT i CCOO hem demanat que impulsi el govern de la Generalitat amb agents socials, una nova estratègia de la seguretat i salut pels propers anys a Catalunya perquè, des de l'anàlisi d'aquesta crisi, es reforcin els sistemes preventius, es doti de recursos a tots els agents implicats i es garanteixi la seguretat i salut de totes les treballadores i treballadors.

Finalment, aquests dies són moltes les veus que insisteixen que després de la pandèmia es configurarà un món diferent, encara que ningú s'atreveix a assegurar quina serà la direcció d'aquesta reformulació. En la petita escala de l'àmbit de la prevenció a Catalunya és necessari un canvi de paradigma perquè la salut i la seguretat de les persones treballadores es converteixi en la prioritat inexcusable i en l'eix sobre el qual pivoti tot el sistema. Però per a això serà necessària la mobilització del conjunt de la classe treballadora, no sols del nostre país, perquè el sistema econòmic i de relacions socials de què ens dotem no es contraposi a la salut i la vida.